

RATA DE SUCCES A CĂUTĂRILOR ÎN CATALOGUL ELECTRONIC PE SUBIECTE

SUCCESS RATE OF SEARCHES IN THE ELECTRONIC CATALOGUE ON SUBJECTS

Natalia CULICOV

Abstract: *The data are presented in a mini survey through which was calculated indicator B. 2. 7. 2 success rate of searches in the catalogue on subjects recommended by the Standard ISO 11620: Moldovan SM 2011. Information and documentation. Performance indicators for libraries.*

Un rol important în regăsirea informației în Bibliotecii îl au cataloagele care constituie primul instrument de informare, fiind intermediar între utilizator și colecția de documente existentă în bibliotecă.

Odată cu modernizarea și automatizarea tuturor activităților de bibliotecă, sistemul de cataloage a suferit schimbări, acum toate bibliotecile mari din lume pun la dispoziția utilizatorului cataloage electronice cu acces local și/sau on-line.

Fără a minimaliza importanța cataloagelor clasice existente în bibliotecă, afirmăm că totuși catalogul electronic oferă utilizatorului posibilități mai largi de căutare și regăsire a informațiilor prin mai multe puncte de acces (titlu, autor, vedete de subiect, cuvinte-cheie din titlu), precum și modalități de combinare a mai multor criterii de căutare. Cu toate acestea, catalogul electronic trebuie supus unei evaluări permanente, pentru a stabili calitatea și nivelul de reușită a unei biblioteci în a-i informa pe utilizatori prin intermediul catalogului electronic.

Orice planificare a calității trebuie să fie succedată de evaluarea ei. În acest context, este obligatorie determinarea criteriilor obiective de apreciere a eficienței în biblioteci și se poate realiza o cuantificare a acestor activități pe baza unui sistem de indicatori de performanță. Pentru aceasta este recomandat standardul internațional SM ISO 11620:2011. Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru Biblioteci, care are drept scop promovarea utilizării indicatorilor de performanță în biblioteci și a face cunoscut modul în care se poate realiza măsurarea performanței.

Măsurarea performanței presupune „colectarea unor date statistice și a altor tipuri de date ce descriu activitatea bibliotecii și analizarea acestor date în

scopul evaluării performanței”(1). Sau, cu alte cuvinte, compararea a ceea ce face biblioteca (performanță) cu ceea ce trebuie să facă (misiune) și cu ceea ce vrea să realizeze (scopuri)”

Performanța este „gradul în care o bibliotecă își îndeplinește obiectivele, mai ales raportat la necesitățile utilizatorilor”(1).

Indicator de performanță este „o expresie cuantificată, utilizată pentru evaluarea și compararea performanței unei biblioteci”(1).

Standardul Internațional precizează condițiile de aplicare a indicatorilor de performanță pentru biblioteci, stabilește un set de indicatori pentru uzul bibliotecilor de toate tipurile.

Unul din indicatorii pe care ne-am propus să-l calculăm este indicatorul **B. 2.7.2 Rata de succes a căutării în catalogul pe subiecte.**

Definiția indicatorului: Stabilirea procentului de titluri din catalog care corespund subiectului căutat de utilizator și sînt găsite de acesta la subiectul interesat.

Scopul indicatorului: Indicatorul permite de a evalua calitatea catalogului pe subiecte în conformitate cu cerințele utilizatorilor. Calcularea indicatorului se efectuează prin determinarea proporției unei regăsiri de succes a documentelor.

O căutare în catalogul pe subiecte este considerată de succes atunci cînd îndeplinește două condiții:

- un nivel înalt de corespondențe, adică cît mai multe titluri care se referă la subiectul căutat să fie găsite în catalog;
- o precizie înaltă, adică întreg setul de titluri găsite în catalog trebuie să corespundă nemijlocit subiectului căutat.

Măsurarea ratei de succes a căutărilor pe subiecte permite identificarea punctelor slabe în procesul de indexare pe subiecte; în metodele de căutare în catalogul pe subiecte; în instrucțiunile de utilizare a catalogului, precum și în competențele informaționale ale utilizatorului privind principiile de organizare și accesare a catalogului.

De ce anume acest indicator? Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți se preocupă permanent de oferirea unor servicii de calitate, de formarea utilizatorilor pentru obținerea acestor servicii. Astfel, pentru a oferi utilizatorului un instrument eficient de regăsire a informației, de cîteva ani sîntem într-un proces continuu de verificare și redactare a Fișierului de autoritate Vedete de Subiect.

Succesul în căutarea și identificarea informației necesare după vedetă de subiect, depinde atît de calitatea indexării, cît și de nivelul culturii informaționale a utilizatorilor, de capacitatea de a formula corect ecuația de căutare. În

acest sens prin promovarea cursului Bazele culturii informației pentru studenții anului I, precum și prin asistența informațională acordată utilizatorilor zi de zi în sala de referințe și prin alte programe și activități organizate în Bibliotecă, noi contribuim esențial în formarea acestor competențe.

Indicatorul poate fi aplicat de toate bibliotecile care au cataloage pe subiecte. Iar eventualele comparații între biblioteci ar impune ca bibliotecile să folosească aceleași reguli de catalogare și o formă de catalog similară, ceea ce tind astăzi toate bibliotecile din țară.

Calcularea indicatorului respectiv este un proces destul de dificil, care necesită timp și forțe de muncă. Este foarte dificil să măsoară succesul căutărilor, deoarece chiar și cel mai experimentat bibliotecar nu întotdeauna este în stare să găsească toate titlurile corespunzătoare unui anumit subiect.

Deoarece cataloagele tradiționale sistematic și analitic sistematic sînt conservate, ne-am propus să efectuăm un mini-sondaj, avînd drept scop stabilirea calității catalogului electronic pe subiecte ca instrument eficient de găsire a informațiilor prin prisma competențelor informaționale a utilizatorilor.

Sondajul s-a efectuat în Serviciul Referințe Bibliografice al Bibliotecii, în perioada septembrie -noiembrie 2011. Mărimea eșantionului cercetat a fost de 50 de subiecți care efectuau cercetări bibliografice în catalogul electronic pe subiecte în Serviciul Referințe Bibliografice. Eșantionul incluzînd studenți de la diferite facultăți 74%, din toți anii de studii, studenți de la secția zi cît și cu frecvență redusă. Studenții constituind categoria de utilizatori cu cea mai mare pondere între utilizatorii serviciului nostru. Printre chestionați au fost și profesori 10% de la diferite facultăți, masteranzi 12%, elevi ai Liceului Teoretic și Colegiului Pedagogic 4%.

Metodologia aplicării:

Pentru stabilirea ratei de succes a căutării pe subiecte am utilizat următoarele metode, considerate cele mai eficiente:

1. Utilizatorii ce efectuau căutări pe un anumit subiect au fost solicitați să completeze un chestionar în care să menționeze (Anexa 1):
  - descrierea succintă a subiectului căutat;
  - să indice vedetele de subiect la care au căutat;
  - să indice vedetele de subiect în cadrul cărora au găsit titlurile pe care le consideră relevante;
  - să indice numărul total de titluri relevante găsite.
  - să indice statutul socio-profesional din care fac parte.

2. Pentru a putea stabili cu mai multă claritate subiectele care îi interesează pe utilizatori, aceștia erau invitați și la o discuție.

3. Apoi căutarea în catalog a fost repetată de către bibliotecar, pentru a verifica dacă au fost consultate toate vedetele de subiect corespunzătoare temei cercetate. (Anexa 2)

Decizia bibliotecarului în ceea ce privește relevanța titlurilor găsite, desigur că este subiectivă, bazându-se doar pe cunoștințele pe care le are acesta la subiectul respectiv, dar totuși cuvântul bibliotecarului rămîne a fi ultimul în stabilirea indicatorului, conform standardului.

Colectarea datelor:

Au fost căutate două tipuri de date:

1. Numărul de titluri corespunzătoare subiectelor căutate, găsite de utilizatori. S-au luat în calcul toate titlurile corespunzătoare subiectelor căutate pe care utilizatorii le-au considerat relevante și relevanța cărora a fost confirmată de bibliotecar.

2. Numărul de titluri corespunzătoare subiectelor căutate, care sînt în realitate indexate în catalog.

Rata de succes a căutării pe subiecte s-a calculat cu ajutorul formulei:

$$A/B \cdot 100\%$$

unde:

A este numărul de titluri corespunzătoare subiectului căutat, găsite de utilizator;

B este numărul de titluri corespunzătoare subiectului căutat, care sînt în realitate indexate în catalog.

Indicatorul trebuie să fie un număr întreg cuprins între 0 și 100. Un indicator care se apropie de 100 indică o rată de succes de nivel înalt.

Interpretarea datelor și factorii care influențează indicatorul:

Toate 50 de chestionare au fost validate, deoarece au fost respectate toate cerințele anchetei. În urma prelucrării chestionarelor am obținut următoarea proporție $1683/2252 \cdot 100 = 75\%$

unde:

1 683 este numărul de titluri corespunzătoare subiectelor căutate, pe care le-au găsit utilizatorii,

2 252 este numărul de titluri corespunzătoare subiectelor căutate, care sînt în realitate indexate în catalog

75% este indicatorul care indică rata de succes a căutărilor în catalogul pe subiecte. Adică, 75% de titluri din catalog corespund subiectelor căutate de utilizatori, și au fost găsite de aceștea la subiectele interesate.

Este un indicator destul de bun, care ne demonstrează o rată de succes de nivel înalt. Acest indicator demonstrează:

- un catalog pe subiecte destul de eficient;

- plenitudinea Fișierului de autoritate Vedetă de subiect;
- o competență informațională a utilizatorilor satisfăcătoare;

Cu toate acestea, neobținerea unui indicator de 100% ne demonstrează că există factori care au influențat negativ acest indicator, nefiind de competența bibliotecii:

Utilizatori:

- Nivel scăzut de competență informațională (număr de ore insuficiente pentru instruirea adecvată a utilizatorilor (4 ore pentru sistemul de cataloage în BȘU); nefrecventarea orelor de cutura informației).
- Necunoașterea regulilor specifice indexării pe subiecte.
- Selectarea vedetelor de subiect necorespunzătoare temei cercetate (vedete prea generalizate, prea înguste, scrierea incorectă a cuvintelor, utilizarea unor cuvinte necunoscute).

Sistemul de clasificare și indexare:

- Reguli și principii complicate de indexare pe subiecte
- Lipsa unui vocabular controlat de vedete de subiect.
- Lipsa trimiterilor (de la subiecte nepreferate la preferate; la subiecte în relație, etc.)

Sistemul de catalogare

- interfața nesatisfăcătoare a catalogului pe subiecte (nu este vizibilă vedeta de subiect în întregime; nu se vede pe monitor limba selectată etc)
- catalogul pe subiecte nu permite efectuarea unei căutări avansate.

Modificarea cererii și repetarea căutărilor de către bibliotecar ne-a permis să determinăm rata de succes a căutărilor din punctul de vedere al profesionistului. Analizând datele, am ajuns la concluzia că:

12 utilizatori (24%), ceea ce constituie aproape 1/4 din cei chestionați, au utilizat posibilitățile catalogul electronic pe subiecte de la 91 la 100%;

8 utilizatori (16%) de la 81 la 90%;

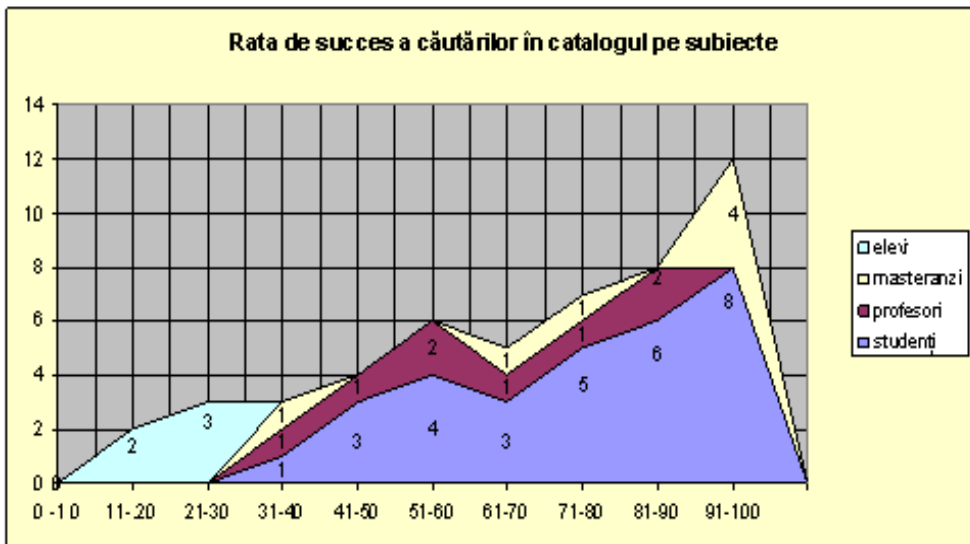
7 utilizatori (14%) de la 71 la 80%;

5 utilizatori (10%) de la 61 la 70%;

6 utilizatori (12%) de la 51 la 60%, etc. (Diagrama 1)

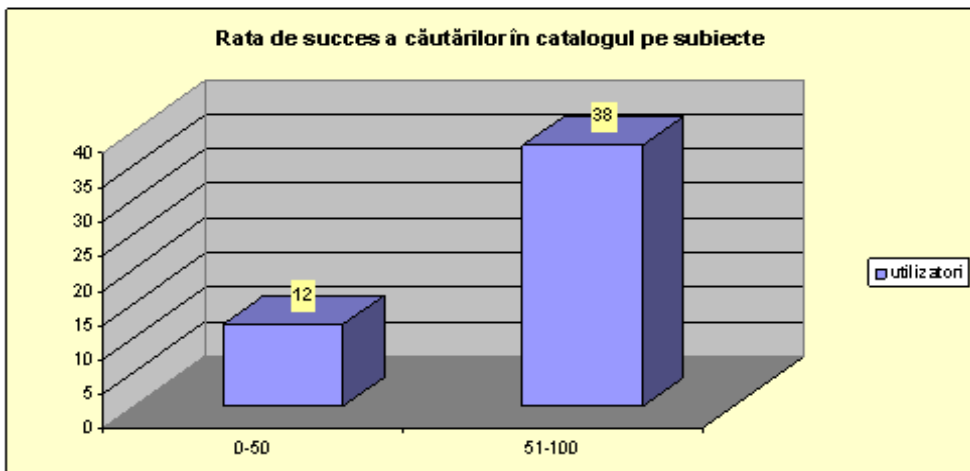
După categoria socio-profesională, studenții sînt cei care au demonstrat o rată de succes mai înaltă decît celelalte categorii de utilizatori.

Diagrama 1

Mai mulți utilizatori, și anume 38 (76%), au utilizat posibilitățile catalogului pe subiecte de la 51 la 100%, iar numai 12 (24%) utilizatori de la 0 la 50% (Diagrama 2). Acest lucru este îmbucurător, demonstrând eficiența și calitatea catalogului pe subiecte, și o bună cunoaștere a modalităților de căutare în catalogul pe subiecte de către utilizatorii Bibliotecii.

Diagrama 2

În linii generale, cercetarea ne-a permis să evaluăm calitatea catalogului

pe subiecte în conformitate cu cerințele utilizatorilor; plenitudinea catalogului pe subiecte; să identificăm punctele slabe în procesul de indexare pe subiecte; în metodele de căutare în catalogul pe subiecte; în instrucțiunile de utilizare a catalogului, precum și nivelul de competență informațională a categoriilor de utilizatori antrenați în cercetare.

Aceste date ne vor permite să întreprindem un șir de acțiuni în vederea ridicării nivelului ratei de succes a căutărilor în catalogul pe subiecte.

Referințe bibliografice:

1. SR ISO 11620 Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci. București, 2011. 56 p.
2. Bazele Culturii Informaționale : Curs universitar. Bălți : Presa univ. bălțeană, 2007. 156 p. ISBN 978-9975-50-002-9
3. Поиск по предметной рубрике. В: Полл, Р. Измерение качества работы. Международное руководство по измерению эффективности работы университетских и других научных библиотек : пер. с англ [online]. М.: Логос, 2001. 150 с. [citat 01.11.2011]. Disponibil pe Internet: <<http://www.unilib.neva.ru/dl/134/ch08.html>>

Anexa 1**Chestionar**

Prin acest chestionar ne propunem să calculăm rata de succes a căutărilor în catalogul electronic pe subiecte al Bibliotecii Științifice a US "A. Russo".

1. Descrieți succint subiectul căutat de dvs. : _____

_____

2. Indicați vedetele de subiect după care ați căutat: _____

_____

3. Indicați vedetele de subiect în cadrul cărora ați găsit titlurile pe care le considerați relevante _____

_____

4. Indicați numărul de titluri relevante găsite _____

_____

5. Despre dvs. : Profesor

Student, elev; anul de studiu _____

Facultatea _____

Anexa 2**Chestionar**

Prin acest chestionar ne propunem să calculăm rata de succes a căutărilor în catalogul electronic pe subiecte al Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Modificarea cererii și repetarea căutării în catalogul pe subiecte de către bibliotecar.

Numărul de titluri corespunzătoare subiectului căutat care sînt în realitate indexate în catalog _____

_____